

LIFE+ i Lille Vildmose

Hvad er LIFE+ Nature?

LIFE+ Nature er EU's tilskudsordning til konkrete projekter, der er rettet mod naturbeskyttelse og naturgenopretning i Natura 2000-områder.

LIFE+ Nature is a financial instrument that supports projects aiming at the protection and restoration of Natura 2000 areas.

LIFE+ i Lille Vildmose

Med støtte fra EU LIFE+ gennemfører Aage V. Jensen Naturfond, Aalborg Kommune og Naturstyrelsen i fællesskab et stort naturgenopretningsprojekt i Lille Vildmose. Projektet startede i 2011 og fortsætter til og med 2018. Andre partnere i projektet er Dansk Ornitologisk Forening i Nordjylland, Lille Vildmose Naturfond og Vildmoseforeningen.

With financial support from the EU LIFE+ Nature programme the Aage V. Jensen Nature Foundation, the Municipality of Aalborg and the Danish Nature Agency will carry out an extensive nature restoration project. The project started in September 2011 and will continue until December 2018. Other project participants: Birdlife Denmark, Lille Vildmose Nature Foundation and Vildmoseforeningen.

Hvad er Natura 2000?

Natura 2000 er et netværk af særligt værdifulde naturområder i EU, der er beskyttet for at bevare mangfoldigheden af planter, dyr og naturtyper i Europa.

Natura 2000 is an ecological network of protected areas within the European Union. The objective of the network is to maintain the diversity of plants, animals and habitats.

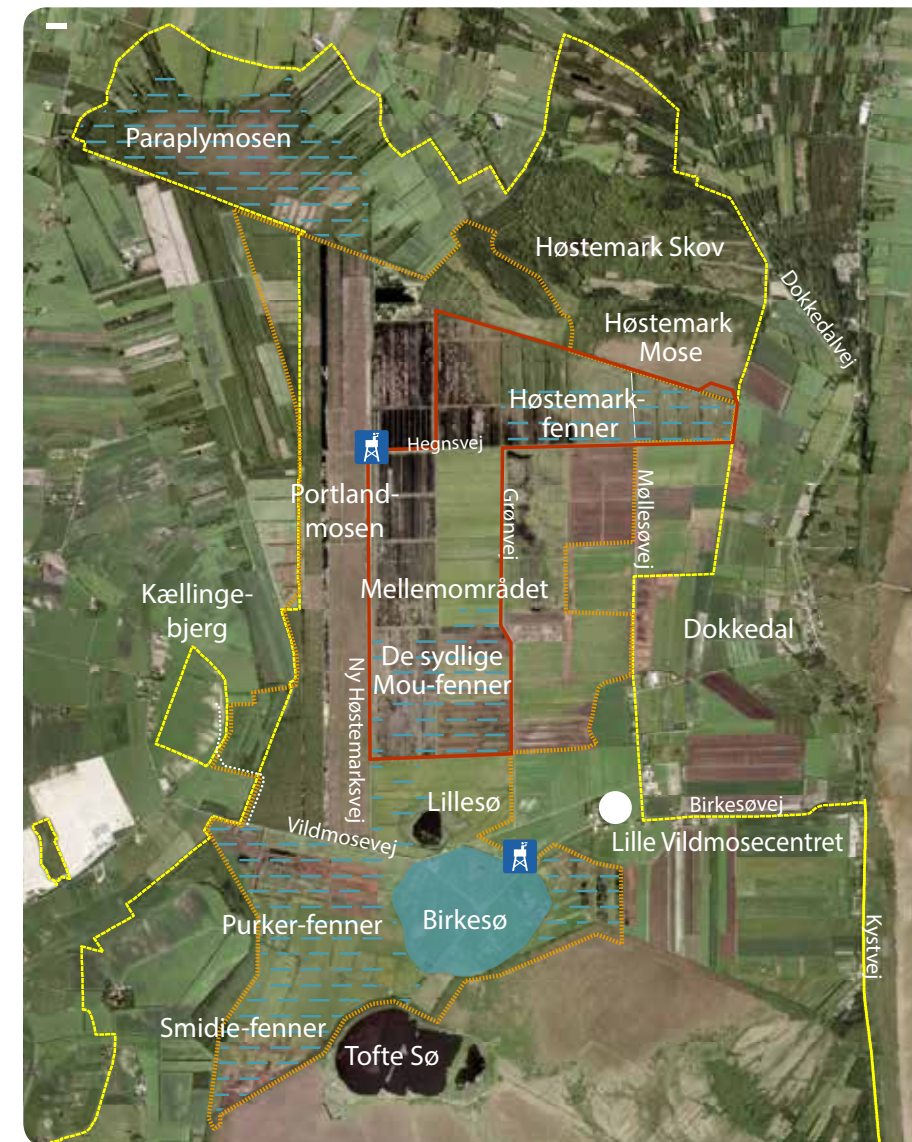
Når LIFE+ projektet er afsluttet i 2018 er:

Objectives expected to be met before the end of the project include:

- Birkeseø genskabt som en lavvandet sø på 130 ha - Lake Birkeseø has been restored as a shallow lake
- Vandstanden hævet på ca. 770 ha - The water level has been raised on more than 770 ha
- Mellemområdet indhegnet og kronvildt udsat - The central part of the area will house a fenced population of red deer
- 200 ha er ryddet for træer og buske - 200 ha of tree growth has been cut down
- Rovdyrene mårhund, mink og ræv en mindre trussel mod de ynglende fugle - Breeding birds will benefit from reduced numbers of raccoon dog, american mink and red fox
- Opsat 2 udsigtsplatforme og etableret en natursti - 2 observation platforms and a new footpath has been established
- Gennemført forsøg med udspreddning og genvækst af sphagnum - Experiments with spreading and regrowth of sphagnum has been implemented

Vil du vide mere om Lille Vildmose, er du velkommen til at besøge Lille Vildmosecentret, Birkesøvej 16, tlf 9931 7550. Du kan også se mere på LIFE-projektets hjemmeside: www.lifelillevildmose.dk

LIFE+ i Lille Vildmose

Videnskabsnævnets kort udgivet 1793.

Sognekort ca. 1816.

Naturgenopretning i Lille Vildmose

Birkeseø frem til afvandingen.

Lille vildmose området var i stenalderen en del af Kattegat, men som følge af landhævning opstod der en kystlagune, som efterhånden blev afsnøret fra havet og blev fersk og voksede til i tagrør og siv. Mellem år 400 og 800 e. kr. begyndte tørvemosser at brede sig i området, der udviklede sig til en højmose med et mægtigt lag af tørvemosser. Fire vandflader forblev åbne, nemlig Birkeseø, Lillesø, Tofte Sø og Møllesø. Måske groede de ikke til, fordi der var væld i søbunden med kalkholdigt vand, som tørvemosser ikke kan vokse i. På Videnskabsnævnets Selskabs kort ses de fire søer. Som et af de tidligste afvandsprojekter i Danmark blev de fire søer i perioden 1761-69 afvandet, da man gravede Hovedkanalen med henblik på at udnytte de tørlagte søbunde til landbrug.

Birkeseø efter afvandingen frem til reetableringen

Vandspejlet blev i Birkeseø sænket ca. 4 m, og siden afvandingen har landbrug og tørvindvinding ført til omfattende dræning af den centrale del af Lille Vildmose, også kaldet Mellemområdet. På sognekortet ses, at Birkeseø var opdelt i forskellige marker. Afvandsarbejder er formodentlig sket løbende helt frem til 1968. Siden fredningen i 2007 har Birkeseø ikke været gødsket eller sprøjtet, kreaturer og heste har græsset, og der er taget høslæt. Dermed er søbunden blevet udpint for næringsstoffer, og det er en fordel for vandkvaliteten.

Statens Jordlovsudvalg erhvervede i 1936 over 3.000 ha i Ll. Vildmose inkl. arealerne i Birkeseø. Birkeseø blev i perioden 1998-2002 opkøbt for midler under Naturforvaltningsloven og kom i Naturstyrelsens eje. Der har flere gange været taget initiativ til at genetablere søen. Det er dog først ved fredningen i december 2007, at naturgenopretning bliver mulig.

Birkeseø genskabes

Med projektet hæves vandstanden i Birkeseø til det niveau, der findes i Tofte Sø og Lillesø, dvs. ca. 3,9 m over havets overflade (kote 3,9 m). Gendannelsen af Birkeseø er en del af en større vandstandshævning, som også omfatter de tilsammen 300 ha store områder Purker og Smidie Fenner. Med hævingerne forbedres de hydrologiske forhold, både så den intakte del af højmosen i Tofte Mose ikke tørrer ud, og så højmosen på længere sigt gendannes i fennerne. Desuden står Birkeseø i direkte kontakt med Purker Fenner. Derfor er der anlagt en dæmning i den nordvestlige del af Purker Fenner, så vandstanden sikres.

Mod nord og øst findes afvandede landbrugsarealer og arealer med tørvgravning. Her har terrænet gennem tiden sat sig. Derfor har det været nødvendigt at anlægge et lavt dige over den tidligere ringkanal, for at fastholde Birkeseø i dens oprindelige form og udstrækning på ca. 130 ha. For at fastholde en lidt lavere vandstand i Mou Fenner, ledes vandet fra Mou Fenner udenom søen. Søens opland, dvs. det område, der afvander til søen, er derfor i alt ca. 800 ha, nemlig Tofte Sø, den nordlige del af Tofte Mose samt Purker Fenner.

Anlægsarbejder på Birkeseø 2016.

Birkeseø har sit udløb vest for pavillonen. Udløbet er formet som et lavvandet, snoet vandløb, hvor fisk og smådyr kan passere igennem. Søen er desuden forsynet med et overløb, der træder i kraft ved større nedbørshændelser.

En stor del af anlægsarbejdet for Birkeseø har ikke direkte noget med søen at gøre, men har bestået i vejanlæg som følge af gendannelsen af søen. Det drejer sig om hæving af Vildmosevej samt etablering af en ny vej over Purker Fenner. Sidstnævnte til afløsning af vejene gennem Birkeseø.

Der er etableret tre fugleøer, og i søens periferi samt i lavvandede partier bliver der udbredte rørskov, der også er til gavn for fuglelivet.